

O'ZBEKISTONDA KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHNING IJTIMOIY-FALSAFIY MASALALARI

Maxmudov Rustamjon

Osiyo Xalqaro Universiteti
Pedagogika va Psixologiya yo'nalishi
MM-5 pp-23 guruh Magistr

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 23-yanvar 2024 yil

Ma'qullandi: 26-yanvar 2024 yil

Nashr qilindi: 29-yanvar 2024 yil

KEY WORDS

*qashshoqlik, infratuzilma, siyosat,
farovonlik, potensial yechimlar*

ABSTRACT

Qashshoqlik asrlar davomida jamiyatlarni qiynab kelgan murakkab va ko'p qirrali masaladir. Bu nafaqat iqtisodiy mahrumlik masalasi, balki hal qilish uchun har tomonlama va yaxlit yondashuvni talab qiladigan ijtimoiy va falsafiy muammodir. O'zbekiston sharoitida kambag'allikni qisqartirish siyosatchilar, olimlar va keng jamoatchilik e'tiborini talab qiladigan dolzarb masaladir.

So'nggi yigirma yil ichida Markaziy Osiyoda dengizga chiqish imkoni bo'lmagan O'zbekiston qashshoqlikni kamaytirish borasida sezilarli yutuqlarga erishdi. Jahon banki ma'lumotlariga ko'ra, O'zbekistonda qashshoqlik darajasi 2001 yilda 28.4 foizdan 2019 yilda 11.9 foizga kamaygan.

Bu maqtovga sazovor yutuq va bu hukumatning o'z fuqarolarining turmush darajasini yaxshilashga sodiqligini aks ettiradi. Biroq, ushbu yutuqlarga qaramay, O'zbekistonda, xususan, qishloq joylarda va ayollar, bolalar va etnik ozchiliklar kabi zaif aholi orasida qashshoqlik doimiy muammo bo'lib qolmoqda.

O'zbekistonda kambag'allikni qisqartirishning ijtimoiy-falsafiy masalalari mamlakat tarixi, madaniyati va siyosiy manzarasi bilan chambarchas bog'liqdir. O'zbekiston boy madaniy merosga ega bo'lib, uzoq yillik savdo, stipendiya va badiiy yutuqlarga ega. Biroq, sovet hokimiyati merosi va bozor iqtisodiyotiga o'tish muammolari mamlakatning ijtimoiy tuzilishiga katta ta'sir ko'rsatdi. 1991 yilda sovet Ittifoqining qulashi iqtisodiy inqiroz va ijtimoiy dislokatsiya davriga olib keldi, bu esa O'zbekistonda qashshoqlik va tengsizlikni kuchaytirdi.

O'zbekistonda kambag'allikni kamaytirishning asosiy ijtimoiy-falsafiy masalalaridan biri ijtimoiy adolat va tenglik masalasidir. Qashshoqlik faqat yetarli daromad masalasi emas; bu, shuningdek, ta'lim, sog'liqni saqlash va uy-joy kabi resurslar, imkoniyatlar va asosiy xizmatlarga teng bo'lmagan kirishning aksidir. O'zbekistonda qashshoqlikni bartaraf etish mamlakatning ijtimoiy shartnomasini qayta ko'rib chiqishni va barcha fuqarolarning o'z salohiyatini ro'yobga chiqarish va mamlakat taraqqiyotiga hissa qo'shish imkoniyatiga ega bo'lishini ta'minlashga sodiqlikni talab qiladi.

Yana bir muhim masala-qashshoqlik va ijtimoiy farovonlikka munosabatni shakllantirishda an'anaviy qadriyatlar va madaniy me'yorlarning roli. O'zbekistonda jamoatchilik birdamligi va o'zaro qo'llab-quvvatlash an'analari mustahkam bo'lib, bu ayrim

sohalarda qashshoqlik ta'sirini yumshatishga yordam berdi.

Biroq, shaxsiy mas'uliyat va o'ziga ishonish haqida chuqur e'tiqodlar ham mavjud bo'lib, ular qashshoqlikni tizimli darajada hal qilish harakatlariga to'sqinlik qilishi mumkin. Madaniy an'analarni saqlash zarurligini ijtimoiy inklyuziya va iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash zarurati bilan muvozanatlash murakkab va nozik vazifadir.

Bundan tashqari, O'zbekistonda kambag'allikni kamaytirishda boshqaruv va siyosiy javobgarlik masalasi hal qiluvchi omil hisoblanadi. So'nggi yillarda mamlakat siyosiy va iqtisodiy islohotlar, jumladan, korrupsiyaga qarshi kurashish va shaffoflikni oshirish borasida salmoqli yutuqlarga erishdi. Biroq, hukumat siyosati va dasturlari muhtojlarga samarali yetib borishini va resurslarning adolatli va samarali taqsimlanishini ta'minlash muammosi qashshoqlikni kamaytirish uchun muhim to'siq bo'lib qolmoqda.

O'zbekistonda kambag'allikni qisqartirish qashshoqlikning asosiy sabablarini ko'rib chiqadigan va inklyuziv iqtisodiy o'sishga yordam beradigan ko'p qirrali yondashuvni talab qiladi. O'zbekistonda qashshoqlikni kamaytirishning bir qancha asosiy strategiyalari mavjud:

Iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish: O'zbekiston iqtisodiyoti paxta va tabiiy gaz eksportiga juda bog'liq bo'lib, uni jahon tovarlari narxlarining o'zgarishiga olib keladi. Ishlab chiqarish, turizm va xizmat ko'rsatish kabi tovar bo'lmagan tarmoqlarni rivojlantirish orqali iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish yangi ish o'rinlarini yaratishi va qashshoqlikni kamaytirishi mumkin.

Qishloq xo'jaligini rivojlantirish: qishloq xo'jaligi ko'plab o'zbek xonadonlari uchun muhim ish va daromad manbai hisoblanadi. Biroq, qishloq xo'jaligi sektori eskirgan sug'orish tizimlari, zamonaviy texnologiyalardan foydalanish imkoniyati cheklanganligi va bozor aloqalarining yetishmasligi kabi muammolarga duch kelmoqda. Qishloq xo'jaligi infratuzilmasiga sarmoya kiritish, fermerlarga kredit olish va o'qitish imkoniyatini berish va qishloq xo'jaligi mahsulotlariga bozorga kirishni yaxshilash qishloq xo'jaligi mahsuldorligi va daromadlarini oshirishi mumkin.

Ta'lim va ko'nikmalarni rivojlantirish: qashshoqlikni kamaytirish uchun sifatli ta'lim va malaka oshirishdan foydalanish juda muhimdir. Boshlang'ich va o'rta ta'lim olish imkoniyatlarini kengaytirish, ta'lim sifatini oshirish va kasb-hunar ta'limi dasturlarini taqdim etish shaxslarni yaxshi maoshli ish joylarini ta'minlash va qashshoqlikdan qochish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalar bilan jihozlashi mumkin.

Ijtimoiy himoya dasturlari: naqd pul o'tkazmalari, oziq-ovqat yordami va ishsizlik nafaqalari kabi ijtimoiy himoya dasturlari aholining zaif qatlamlari uchun xavfsizlik tarmog'ini ta'minlashi va qashshoqlikni kamaytirishga yordam berishi mumkin. Ijtimoiy himoya dasturlarining qamrovi va samaradorligini kengaytirish muhtojlarga zarur resurslar va xizmatlardan foydalanish imkoniyatini ta'minlashi mumkin.

Mikromoliyalashtirish va moliyaviy inklyuziya: moliyaviy xizmatlardan, shu jumladan mikromoliyalashdan foydalanish kam ta'minlangan shaxslar va tadbirkorlarga biznesni boshlash yoki kengaytirish, daromad olish va aktivlarni yaratishda yordam beradi. Mikromoliyalashtirish imkoniyatlarini kengaytirish va moliyaviy inklyuziyani targ'ib qilish odamlarga o'zlarini qashshoqlikdan xalos qilish imkoniyatini berishi mumkin.

Infratuzilmani rivojlantirish: yo'llar, ko'priklar va elektr tarmoqlari kabi infratuzilmaga sarmoya kiritish ulanishni yaxshilashi, transport xarajatlarini kamaytirishi va bozorlar va xizmatlarga kirishni osonlashtirishi mumkin. Yaxshilangan infratuzilma, shuningdek, ish

o'rinlari yaratishi va iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishi, kam ta'minlangan jamoalarga foyda keltirishi mumkin.

Yaxshi boshqaruv va shaffoflikni targ'ib qilish: yaxshi boshqaruv va shaffoflik qashshoqlikni kamaytirish uchun juda muhimdir. Institutlarni mustahkamlash, hisobdorlikni oshirish va korruptsiyani kamaytirish iqtisodiy o'sish va qashshoqlikni kamaytirish uchun yanada qulay muhit yaratishi mumkin.

Gender tengsizligini hal etish: Gender tengsizligi O'zbekistonda qashshoqlikka katta hissa qo'shmoqda. Ta'lim, ish bilan ta'minlash imkoniyatlari va resurslardan foydalanish orqali ayollarning imkoniyatlarini kengaytirish qashshoqlikni kamaytirishga va inklyuziv o'sishga yordam beradi.

Ushbu strategiyalarni amalga oshirish orqali O'zbekiston qashshoqlikni kamaytirish va o'z fuqarolarining farovonligini oshirishda sezilarli yutuqlarga erishishi mumkin.

Xulosa

O'zbekistonda kambag'allikni qisqartirishning ijtimoiy-falsafiy masalalari murakkab va ko'p qirrali bo'lib, ular har tomonlama va kompleks yondashuvni talab etadi. O'zbekistonda qashshoqlikni bartaraf etish nafaqat iqtisodiy va ijtimoiy siyosatni, balki madaniy qadriyatlar, siyosiy institutlar va boshqaruv tuzilmalarini qayta ko'rib chiqishni ham talab qiladi. O'zbekiston ushbu masalalar bo'yicha puxta o'ylangan va inklyuziv muloqot olib borib, barcha fuqarolari uchun yanada adolatli va farovon jamiyat yaratish maqsadiga yaqinlashishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Kenjaeva, H. P. (2021). Ayollar izhtimoiy faolligini oshirishda fukarolik institutlarining urni. Ilmiy taraqqiyot, 1(6), 957-961.
2. Huseynova, A. A. (2010). Odam savdosi: unga qarshi kurashishga urinish. Sotsiologik tadqiqotlar, (11), 150-151.
3. Xolova, E. X. va Xuseynova, A. A. (2012). O'ZBEKISTON RESPUBLIKASINING "ODAM savdosiga qarshi kurash to'g'risida"gi QONUNI. Zamonaviy ilmiy tadqiqotlar, (12), 1-1.
4. Xolova, E. X. va Xuseynova, A. A. (2010). O'zbekiston Respublikasining "Odam savdosiga qarshi kurashish to'g'risida"gi qonuni. Sibir tibbiyot fanlari jurnali, (4).
5. Huseynova, A. A. (2017). ABDURAXMAN JOMI HAQIDA FALSAFIY TUSHUNCHI. 21-asr olimi, 88.